

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 sierpnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Gawda
Sędziowie:	SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska SA Teresa Czekaj (spr.)
Protokolant: st.prot. sąd. Maciej Mazuryk	

po rozpoznaniu w dniu 22 sierpnia 2012 r. w Lublinie

sprawy z powództwa

1. Związku Zawodowego (...) w L.,
2. Związku Zawodowego (...) przy Okręgowym Szpitalu (...) Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w L.,
3. (...) Związku Zawodowego (...) Komisji Zakładowej działającej przy Okręgowym Szpitalu (...) Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w L.,
4. (...) Związku Zawodowego Lekarzy Oddziału Terenowego przy Okręgowym Szpitalu (...) Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w L.

przeciwko Okręgowemu Szpitalowi (...) Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w L.

o przekazanie środków na fundusz socjalny

na skutek apelacji powodów: (...) Związku Zawodowego (...) Komisji Zakładowej działającej przy Okręgowym Szpitalu (...) Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w L., (...) Związku Zawodowego Lekarzy Oddziału Terenowego przy Okręgowym Szpitalu (...) Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w L., Związku Zawodowego (...) przy Okręgowym Szpitalu (...) Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w L. i Związku Zawodowego (...) w L.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy w Lublinie

z dnia 22 listopada 2010 r. sygn. akt VII P 14/10

I. zmienia częściowo punkt II wyroku i nakazuje pozwanemu Okręgowemu Szpitalowi (...) Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w L. wypłacić na rzecz Zakładowego

Funduszu Świadczeń Socjalnych Okręgowego Szpitala (...) Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej

w L. kwotę 524 259,34 (pięćset dwadzieścia cztery tysiące dwieście pięćdziesiąt dziewięć 34/100) złotych;

II. **oddala apelację w pozostałej części;**

III. **znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania kasacyjnego i apelacyjnego.**

Sygn. akt **III APa 9/12**

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 27 maja 2010 r. Związek Zawodowy (...) w L., Związek Zawodowy (...) przy (...)P.Z.O.Z. w L., Związek Zawodowy (...), Komisja Zakładowa działająca przy (...)P.Z.O.Z. w L., (...) Związek Zawodowy Lekarzy, Oddział Terenowy przy (...)P.Z.O.Z. w L. wnieśli o nakazanie pozwanemu (...)P.Z.O.Z. w L. przekazania środków na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych. W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że pozwany, pomimo obowiązku wynikającego z przepisu art. 3 ust. 1 o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, nie odprowadzał świadczeń na fundusz w latach 2005, 2008 i 2009. Dochodzoną z tego tytułu należność powodowie określili na kwotę 1.357.768,40 zł oraz odsetki na kwotę 390.093,80 zł. Po złożeniu przez pozwanego dokładnych informacji ostatecznie wskazana wyżej kwota została zmodyfikowana i na dzień wyrokowania dochodzona kwota wynosiła 1.847.980,86 zł. Na powyższą należność składały się kwoty: a/ 1.432.219,61 zł odpis funduszu za sporne lata łącznie z odpisem od stażystów, b/ 390.093,80 zł odsetki od odpisu, c/ 25.667,45 zł odsetki od odpisu stażystów.

W odpowiedzi na pozew pozwany szpital uznał powództwo do kwoty 821.532,91 zł i wskazał, iż nie dokonał odpisu na fundusz z powodu złej sytuacji finansowej pozwanego spowodowanej narastającym zadłużeniem. Niemniej jednak pozwany wskazał, że w spornym okresie przekazał na konto funduszu środki finansowe w kwocie 553.239,47 zł. Ostatecznie, po złożeniu przez pozwanego dokładnych informacji, uznał roszczenie do kwoty 907.960,27 zł. Uznana kwota wynika z należnego odpisu za lata 2005, 2008, 2009 wraz z odpisem od stażystów w kwocie 1.432.219,61 zł, pomniejszona o wypłacone w spornych latach środki w kwocie 524.259,34 zł. Strona pozwana podniosła zarzut przedawnienia co do należności powstałych przed 2005 r. oraz zakwestionowała żądanie odsetek od kwot należnego odpisu.

Wyrokiem z dnia 22 listopada 2010 r. Sąd Okręgowy w Lublinie - Sąd Pracy nakazał pozwanemu Okręgowemu Szpitalowi (...) Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w L. wypłacić na rzecz Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych Okręgowego Szpitala (...) Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w L. kwotę 907.960,27 zł (pkt I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II), koszty procesu pomiędzy stronami wzajemnie zniósł (pkt III); nieuiszczone koszty sądowy przejął na rachunek Skarbu Państwa (pkt IV) i wyrokowi w pkt I nadał wyrok natychmiastowej wykonalności (pkt V orzeczenia).

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących podstawach faktycznych i prawnych.

Pozwany szpital za lata 2005, 2008 i 2009 odprowadzić miał na rachunek zakładowego funduszu świadczeń socjalnych kwotę 1.432.219,61 zł. Pozwany przyznał, że nie odprowadził powyższej kwoty na rachunek funduszu, jednakże wskazał, że w spornym okresie dokonał wypłat należnych środków na rzecz pracowników w kwocie 524.259,34 zł. Powodowie nie kwestionowali ani wysokości zaległego odpisu za sporny okres, ani też faktu dokonania w tym okresie wypłat na rzecz pracowników. Spór w sprawie niniejszej ostatecznie sprowadzał się do żądania odsetek od nieodprowadzonego funduszu w kwocie 390.093,80 zł od odpisu pracowników i 25.667,45 zł od odpisu stażystów. Nadto powodowie żądali, aby wypłaty dokonane w spornym okresie na rzecz pracowników w niespornej kwocie 524.259,34 zł zaliczyć na środki najdawniej wymagalne, a nie na należności za rok, w którym dokonano wypłaty. Uzasadniając powyższe strona powodowa wskazywała na 10 letni okres przedawnienia spornych roszczeń

kwestionując wskazywany przez pozwanego 3-letni okres przedawnienia. W ocenie Sądu Okręgowego żądanie odsetek było bezpodstawne. Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, zawarte w wyroku z dnia 13 kwietnia 1999 r. w sprawie sygn. akt I PKN 663/98, że pracodawca nie ma obowiązku uiszczania odsetek od kwot nieprzekazanych w terminie na rachunek bankowy ZFŚS. Sąd Najwyższy analizując przepisy ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych uznał, że analiza ta nie pozwala uznać, że nieprzekazanie przez pracodawcę na rachunek bankowy odpisów na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych zrodziło obowiązek zapłaty odsetek na konto tego funduszu. Sąd Najwyższy wskazał, że w myśl art. 10 ustawy, środkami funduszu administruje pracodawca, który w regulaminie uzgodnionym z zakładowymi organizacjami związkowymi ustala „zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu”. Według zaś art. 8 ust. 3 tej ustawy związkom zawodowym przysługuje prawo wystąpienia do sądu pracy z roszczeniem o zwrot funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy lub o przekazanie środków na fundusz. Z powyższej regulacji wynika, w ocenie Sądu Okręgowego, że zakładowy fundusz świadczeń socjalnych tworzy się ze środków należących do pracodawcy, a jego utworzenie niczego nie zmienia w sferze własności, fundusz ten nadal bowiem jest własnością pracodawcy i jest również przez niego administrowany. Pracodawca nie ma też możliwości wydatkowania środków funduszu niezgodnie z przepisami ustawy, czyli na inne cele niż te, dla których został utworzony. Ustawa przewiduje sankcje dla pracodawcy za postępowanie naruszające przepisy ustawy. Między innymi daje związkom zawodowym prawo pozwania pracodawcy do sądu pracy o zwrot funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy lub o przekazanie należnych środków na fundusz. Sąd Okręgowy wskazał, że przepis art. 8 ust. 3 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przyznał związkom zawodowym uprawnienia procesowe do sądowego dochodzenia od pracodawcy dokonania odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych. Uprawnienie to jest jednym ze środków realizacji zadań i uprawnień przyznanych związkom zawodowym, przewidzianych w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234 ze zm.). Nie oznacza jednak, że w razie naruszenia przez pracodawcę przepisów ustawy w sposób dający podstawę do wytoczenia powództwa z przyczyn określonych w art. 8 ust. 3, związek zawodowy staje się poszkodowanym, a więc że między nim i pracodawcą powstaje stosunek zobowiązaniowy, w którym pracodawca jest dłużnikiem a związek zawodowy wierzycielem. Wyposażenie związków zawodowych w legitymację procesową do żądania, by pracodawca przekazał część środków na cele socjalne, nie prowadzi również do zmiany własności tych środków. Ich właścicielem pozostaje nadal pracodawca, a odpis na fundusz jest jedynie przesunięciem majątkowym o charakterze formalnym w obrębie kont, jakie posiada pracodawca. W ocenie Sądu Okręgowego nie można więc przyjąć, że nieprzekazanie ich na ten fundusz rodzi obowiązek przekazania środków pieniężnych, mających postać odsetek, z jednego konta na drugie. Środki funduszu, choć są dzielone i wydatkowane w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi, pozostają bowiem w dalszym ciągu własnością pracodawcy, nie ma więc - mimo naruszenia przepisów ustawy - osoby poszkodowanej. Tym samym nie ma osoby, której należałaby się zapłata za korzystanie z jej pieniędzy lub za pozbawienie jej używania własnych pieniędzy. Sąd Okręgowy podniósł nadto, że Sąd Najwyższy w cyt. orzeczeniu zwrócił uwagę na wyniki wykładni gramatycznej wyrażenia, których użył ustawodawca stanowiąc omawiany przepis. Mianowicie stwierdził w nim, że związkom zawodowym przysługuje roszczenie do sądu pracy o zwrot „środków wydatkowanych” oraz o przekazanie „należnych środków”. Jest więc niewątpliwe, że w pierwszym przypadku chodzi o konkretne kwoty, które zostały z funduszu pobrane i przekazane na cele niesocjalne, w drugim zaś - o kwoty, które powinny być przekazane na konto funduszu w wysokości odpowiadającej odpisowi ustalonymu w ustawie. Sąd Okręgowy, akceptując przedstawione wyżej argumenty Sądu Najwyższego, doszedł do przekonania, że po stronie pozwanego szpitala nie powstał obowiązek przekazania na konto funduszu odsetek od nieprzekazanej kwoty odpisu. Skoro nie ma dłużnika, nie może mieć również zastosowania w sprawie art. 451 k.c., zgodnie z którym dłużnik mający względem tego samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju może przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług chce zaspokoić. W braku oświadczenia dłużnika lub wierzyciela spełnione świadczenie zalicza się przede wszystkim na poczet długu wymagalnego, a jeżeli jest kilka długów wymagalnych - na poczet najdawniej wymagalnego. Za niezasadne uznał Sąd Okręgowy żądanie powodów, aby wypłaty dokonane przez pozwanego w spornym okresie na rzecz pracowników w kwocie 524.259,34 zł zaliczyć na środki najdawniej wymagalne, a nie na należności za rok, w którym dokonano wypłaty. Sąd Okręgowy stwierdził też, że nie ma racji strona powodowa wskazując na 10 letni okres przedawnienia spornych roszczeń. Sprawa o przekazanie należnych środków na fundusz świadczeń socjalnych jest sprawą z zakresu prawa pracy. W uzasadnieniu wyroku z dnia 16 sierpnia 2005 r. sygn. akt IPK 12/05 Sąd Najwyższy

wskazał, że art. 8 ust.3 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych stanowi, że sprawę o takie roszczenie rozpoznaje sąd pracy. Sąd Pracy rozpatruje wyłącznie sprawy z zakresu prawa pracy, zatem sprawa o przekazanie środków funduszowi świadczeń socjalnych jest sprawą z zakresu prawa pracy. Z mocy art. 291 kp jako sprawa z zakresu prawa pracy sporne roszczenie podlega przedawnieniu z upływem 3 lat. Powyższe nie ma jednak, w ocenie Sądu Okręgowego, znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie niniejszej, bowiem powodowie wprawdzie dochodzą roszczeń za rok 2005, ale pozwany pracodawca uznał to roszczenie. Przedawnienie miałoby jedynie znaczenie przy zaliczeniu dokonanych w spornym okresie wpłat na rzecz pracowników na środki najdawniej wymagalne. Skoro, jak wskazano wyżej, nie ma zastosowania w sprawie art. 451 k.c., bezzasadne jest żądanie zaliczenia dokonanych w spornym okresie wypłat na rzecz pracowników na poczet niedokonanych odpisów za lata sprzed 2005 r. Powyższe powoduje, że rozważania na temat okresu przedawnienia są bezprzedmiotowe. Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy nakazał pozwanemu szpitalowi wypłacić na rzecz Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (...).P.Z.O.Z. w L. kwotę 907.960,27zł. Sąd oddalił powództwo w pozostałym zakresie, tj. w zakresie żądania odsetek od nieprzekazanych w terminie należności oraz w zakresie powiększenia zobowiązania o kwoty wypłat dokonanych pracownikom w spornym okresie poprzez uznanie, iż nie zmniejszają one spornych zaległości gdyż winny być zaliczone na poczet zaległości za lata sprzed 2005 r. Wobec uznania żądania roszczenia w zasądzonej kwocie, w oparciu o art.331§1 k.p.c. Sąd Okręgowy nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności. Orzeczenie o kosztach Sąd oparł o przepis art. 100 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli powodowie co do punktu II i III orzeczenia. Wydanemu wyrokowi w zaskarżonej części zarzucili: 1/ naruszenie art. 353 § 1 k.c. w zw. z art. 10 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez nieprawidłowe ich zastosowanie i błędne uznanie, że pracodawca zobowiązany do utworzenia i przekazania środków na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych nie staje się dłużnikiem wskutek nieprzekazania środków w terminie, w sytuacji gdy istotą stosunku prawnego o charakterze zobowiązania jest z jednej strony powinność danego podmiotu do określonego zachowania się, z drugiej zaś strony uprawnienie innego podmiotu do żądania określonego zachowania od innego podmiotu; 2/ naruszenie art. 359 § k.c. w zw. z art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 6 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U z 1996, Nr 70, poz. 335) w zw. z art. 476 k.c. poprzez nieprawidłowe ich zastosowanie i błędne uznanie, że na fundusz świadczeń socjalnych nie powinny być przekazane odsetki w sytuacji powstania opóźnienia w przekazaniu środków na ten fundusz (niedotrzymanie terminu wynikającego z art. 6 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych); 3/ naruszenie art. 451 k.c. w zw. z art. 6 i 11 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U.96.70.335) w zw. z art. 353 § 1 k.c., poprzez nieprawidłowe ich zastosowanie i błędne uznanie, że w przedmiotowej sprawie nie jest możliwe zastosowanie reguł zaliczenia dokonywanego przez pracodawcę częściowego przekazywania środków na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, w sytuacji gdy a) ustawa nakłada na pracodawcę zobowiązanie do utworzenia w określonych warunkach funduszu świadczeń socjalnych - tak art. 3.1. ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U.96.70.335), b) ustawa określa termin, w jakim pracodawca zobowiązany jest do przekazania środków na rachunek funduszu - tak art. 6.2. ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U.96.70.335), c) ustawa wskazuje, że środki funduszu niewykorzystane w roku kalendarzowym przechodzą na rok następny i zwiększają saldo środków zgromadzonych na rachunku i należnych pracownikom - tak art. 11 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U.96.70.335), d) ustawa określa sposób przekazania środków na odrębny rachunek funduszu - tak art. 12.1. ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U.96.70.335), e) zeznania głównej księgowej pozwanego potwierdziły, że środki nieprzekazane przez zakład pracy na fundusz świadczeń socjalnych powiększają ogólne saldo zobowiązań. A zatem nie sposób w takiej sytuacji uznać, że nie powstał pomiędzy pracodawcą a pracownikami stosunek zobowiązaniowy a pracodawca nie pozostaje dłużnikiem w tak ukształtowanym stosunku prawnym i w takiej sytuacji nie mają zastosowania reguły dokonywana zaliczeń, wynikające z art. 451 k.c. i nie ma możliwości dokonywania zaliczeń pomniejszających zobowiązania najdawniej wymagalne i pomniejszające ogólne saldo zobowiązań; 4/ naruszenie art. 5 kodeksu cywilnego w zw. z art. 481 § 1 kodeksu cywilnego i art. 6 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U.96.70.335) ewentualnie art. 8 kodeksu pracy w zw. z art. 481 § 1 kodeksu cywilnego i art. 6 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U.96.70.335) poprzez ich niezastosowanie i w przypadku uznania, że pozwany zakład pracy nie jest zobowiązany do zapłaty odsetek z tytułu nieprzekazania w

ustawowo określonym terminie środków na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych pominięcie, że zaniechanie pracodawcy przekazywania środków na (...), godzi w interesy pracowników, którzy nie mogli dysponować należnymi im środkami przez okres ponad 5 lat, pomimo zobowiązania się pracodawcy do przekazania wszystkich należnych środków dla pracowników; 5/ naruszenie art. 291 kodeksu pracy w zw. z art. 476 § 1 k.c. i art. 118 k.c. poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie i błędne uznanie, że przedmiotowa sprawa jest sprawą ze stosunku pracy, do której ma zastosowanie trzyletni okres przedawnienia roszczeń, w sytuacji gdy przedmiotowa sprawa nie jest sprawą „ze stosunku pracy”, bo nie jest sprawą pomiędzy pracownikiem a pracodawcą, stąd nie ma do niej zastosowania trzyletni termin przedawnienia, a jedynie może być uznana za sprawę „z zakresu prawa pracy” oraz błędne uznanie, że niezastosowanie przy określeniu terminu przedawniania art. 118 k.c., który to termin określa dziesięcioletni termin przedawnienia i jest właściwy do zastosowania w przedmiotowej sprawie, jako sprawie z zakresu prawa pracy, do której nie ma zastosowania trzyletni termin przedawnienia wskazany w art. 291 odpisów na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych rozliczył zakład pracy poprzez k.p.; 6/ naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. poprzez nie ustalenie, jakie okresy odpisów na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych rozliczył zakład pracy poprzez przekazanie kwoty 524.259,34 zł. Wobec powyższego skarżący wnosili o zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie pkt. II i III poprzez nakazanie pozwanemu Okręgowemu Szpitalowi (...) Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w L.: 1/ przekazania należnych środków na rachunek bankowy utworzonego w zakładzie pracy Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w wysokości 524.259,34 zł, jako uzupełnienie z punktu 1 wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 22-11-2010 r., co obejmuje odpis podstawowy na fundusz świadczeń socjalnych za lata 2005, 2008, 2009 wraz odsetkami od dnia wytoczenia powództwa tj. od dnia 27.05.2010 r. do dnia przekazania środków na rachunek bankowy Funduszu; 2/ przekazania należnych środków na rachunek bankowy utworzonego w zakładzie pracy Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w wysokości 415.761,25 zł, co obejmuje odsetki naliczone z tytułu zwłoki w przekazaniu środków na fundusz świadczeń socjalnych za lata 2005, 2008, 2009 (zgodnie ze stanowiskiem podanym w piśmie procesowym powodów z dnia 27-09-2010 r.) wraz z dalszymi odsetkami od tej kwoty liczonymi od kwoty 390.093,80 zł od dnia wytoczenia powództwa tj. od dnia 27 maja 2010 r. do dnia wpłaty środków na rachunek bankowy utworzonego w zakładzie pracy Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych i od kwoty 25.667,45 zł od dnia 28 września 2010 r. do dnia przekazania tej kwoty na rachunek bankowy utworzonego w zakładzie pracy Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Ewentualnie skarżący wnosili o uchylene wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 22 listopada 2010 r. w części zaskarżonej, tj. w zakresie punktu II i III, i przekazanie do ponownego rozpoznania celem ustalenia, jakie okresy odpisów na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych rozliczył pozwany zakład pracy poprzez przekazanie na rachunek bankowy utworzonego w zakładzie pracy Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych kwoty 524.259,34 zł. Ponadto skarżący domagali się zasądzenia od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa według norm przepisanych, za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację pozwany wnosił o jej oddalenie.

Wyrokiem z dnia 1 marca 2011 roku Sąd Apelacyjny w Lublinie oddalił apelację. Sąd Apelacyjny stwierdził, że Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie.

Sąd Apelacyjny uznał, że w sprawie nie doszło do naruszenia art. 353 § 1 k.p.c. w związku z art. 10 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Pomiędzy stronami sporu nie istnieje bowiem stosunek zobowiązaniowy w rozumieniu art. 353 § 1 k.c. Przepis art. 8 ust. 3 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przyznał związkom zawodowym uprawnienia procesowe do sądowego dochodzenia od pracodawcy dokonania odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych. Uprawnienie to jest jednym ze środków realizacji zadań i uprawnień przyznanych związkom zawodowym – przewidzianych w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych. Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie oznacza to jednak, że w razie naruszenia przez pracodawcę przepisów ustawy w sposób dający podstawę do wytoczenia powództwa z przyczyn określonych w art. 8 ust. 3, związek zawodowy staje się poszkodowanym, a więc że między nim i pracodawcą powstaje stosunek zobowiązaniowy, w którym pracodawca jest dłużnikiem, a związek zawodowy – wierzycielem. Kiedy nie ma stosunku zobowiązaniowego wynikającego z umowy lub czynu niedozwolonego, nie powstaje również obowiązek zapłaty odsetek. Taka sytuacja

ma miejsce w realiach niniejszej sprawy. Nie można przyjąć, że dysponowanie w sposób niezgodny z ustawą środkami istniejącymi na koncie Funduszu bądź nieprzekazanie ich na ten Fundusz rodzi obowiązek przekazania środków pieniężnych, mających postać odsetek, z jednego konta na drugie. Środki Funduszu, choć są dzielone i wydatkowane w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi, pozostają bowiem w dalszym ciągu własnością pracodawcy, nie ma więc - mimo naruszenia przepisów ustawy - osoby poszkodowanej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 1999 r., sygn.. PKN 663/98). W ocenie Sądu Apelacyjnego wyposażenie związków zawodowych w legitymację procesową do żądania, by pracodawca przekazał część środków na cele socjalne, nie prowadzi też do zmiany własności tych środków. Wbrew twierdzeniom skarżących właścicielem przedmiotowych środków pieniężnych pozostaje nadal pracodawca, a odpis na fundusz jest jedynie przesunięciem majątkowym o charakterze formalnym, w obrębie kont, jakie posiada pracodawca. Stąd zupełnie niezasadna jest argumentacja skarżących, że pracodawca - zobowiązany do utworzenia i przekazania środków na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych - staje się dłużnikiem wobec związków zawodowych w razie nieprzekazania przedmiotowych środków w terminie, zaś z faktu pozostawania w zwłoce wypływa obowiązek zapłaty odsetek od nieprzekazanej kwoty. Z powyższych względów również zarzut naruszenia art. 359 § 1 k.c. w związku z art. 481 k.c. w zw. z art. 6 cyt. ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych uznać należy za bezzasadny. Pracodawca nie ma obowiązku uiszczania odsetek od kwot nieprzekazanych w terminie na rachunek bankowy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (tak cyt. Wyrok Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 1999 r., sygn.. PKN 663/98).

Sąd Apelacyjny stwierdził, że z uwagi na fakt, iż pomiędzy stronami nie zachodzi stosunek zobowiązaniowy w rozumieniu art. 353 § 1 k.p.c., za niezasadny uznać należy zarzut braku zastosowania w niniejszej sprawie art. 451 k.c. jak i naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieustalenie w toku postępowania, jakie okresy odpisów rozliczył pozwany przekazując ogółem kwotę 524.259,34 zł na fundusz socjalny. W świetle wyżej przedstawionych rozważań odnośnie do natury stosunku, jaki łączył strony w świetle ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, ustalenia, jakich przyczynienia domaga się strona skarżąca, są zbędne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, nie wpływają bowiem w żaden sposób na treść rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny uznał za bezzasadny zarzut naruszenia art. 5 k.c. oraz 8 k.p. podkreślił, że pozwany szpital nie dokonał w terminie odpisu na fundusz wyłącznie z powodu złej sytuacji finansowej spowodowanej narastającym zadłużeniem. Niemniej jednak w spornym okresie przekazał na konto funduszu kwotę 553.239,47 zł, co nie było kwestionowane przez skarżących. W tym stanie rzeczy, w ocenie Sądu Apelacyjnego, brak było podstaw do przyjęcia, że doszło do naruszenia zasad współżycia społecznego, czy nadużycia prawa podmiotowego przez pracodawcę.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sadu pierwszej instancji, iż w przedmiotowej sprawie zastosowanie ma 3-letni okres przedawnienia, wynikający z art. 291 k.p. Ustawa z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie zawiera samodzielnej regulacji w zakresie przedawnienia. Zdaniem Sądu Apelacyjnego występuje tu jednak luka prawna, gdyż ta ustawa jest elementem systemu prawa pracy i taki charakter mają wynikające z niej jej świadczenia, co również determinuje jej przedawnienie. Wyraźnie przesądza o tym powiązanie świadczeń socjalnych z prawem pracy (art. 94 pkt 8 k.p.), cel tej ustawy, zakres podmiotowy i przedmiotowy. Sprawa o świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych prawidłowo została rozpoznana jako sprawa z zakresu prawa pracy. Świadczenia z funduszu należne zatrudnionym pracownikom podlegają zatem przedawnieniu według przepisów prawa pracy, a nie przepisów prawa cywilnego. Skoro z prawa cywilnego wydzielila się dziedzina prawa pracy obejmująca świadczenia socjalne i rządząca się odrębnym przedawnieniem, to nie ma podstaw, aby do tych świadczeń stosować przepisy o przedawnieniu prawa cywilnego. W wyroku z dnia 4 lipca 2007 r., sygn. II PK 25/07 (publ. OSNP 2008/17-18/251) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że sprawa o roszczenie pracownika z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych jest sprawą z zakresu prawa pracy. Roszczenie to podlega przedawnieniu jak roszczenie ze stosunku pracy. Stanowisko powyższe spotkało się z pełną akceptacją Sądu Apelacyjnego.

Konkludując, Sąd Apelacyjny stwierdził, że wyrok Sądu pierwszej instancji odpowiada prawu, apelacja nie zawierała żadnej argumentacji przemawiającej za jej uwzględnieniem.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł, na podstawie art. 385 k.p.c., jak w sentencji.

W postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji Sąd Okręgowy wzajemnie zniósł koszty procesu pomiędzy stronami z uwagi na częściowe tylko uwzględnienie roszczenia powodów. Wobec oddalenia apelacji w całości żądanie zasądzenia od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa według norm przepisanych za obie instancje, nie może być zgodne z art. 98 § 1 k.p.c. uwzględnione.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego powodowie zarzucili naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 353 § 1 kc w związku z art. 10 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, art. 359 § 1 kc w związku z art. 481 § 1 kc w związku z art. 6 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych w związku z art. 476 kc; art. 451 kc w związku z art. 6 i 11 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych w związku z art. 353 § 1 kc, art. 5 kc we związku z art. 481 § 1 kc i art. 6 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych ewentualnie art. 8 w związku z art. 481 § 1 kc i art. 6 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz art. 291 kp w związku z art. 476 § 1 kc w związku z art. 118 kc.

Skarżący zarzucili też naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 kpc w związku z art. 451 kc w związku z art. 6 i 11 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych w związku z art. 353 § 1 kc.

Powodowie wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie Sądowi Apelacyjnemu sprawy do ponownego rozpoznania, w tym rozstrzygnięcia o kosztach procesu za obie instancje oraz kosztach postępowania kasacyjnego ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez nakazanie pozwanemu dodatkowo ponad rozstrzygnięcie zawarte w pkt I wyroku Sądu Okręgowego wpłacenia na rzecz Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych Okręgowego Szpitala (...) Samodzielnego Publicznego Zakładu opieki Zdrowotnej w L. kwoty 524.259,34 zł wraz z odsetkami w kwocie 415.761,25 zł z tytułu zwłoki w przekazaniu środków na fundusz za lata 2005, 2008, 2009 wraz z dalszymi odsetkami od tej kwoty 390.093, 80 zł do dnia wytoczenia powództwa do dnia wpłaty środków na rachunek bankowy Funduszu i od kwoty 25.667,45 zł od dnia 28 września 2012 r. do dnia wpłaty środków na rachunek bankowy Funduszu oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz każdego z powodów kosztów procesu za obie instancje oraz kosztów postępowania kasacyjnego.

Wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2012 r. Sąd najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odniesieniu do obowiązku uiszczania odsetek od kwot nieprzekazanych w terminie na rachunek Funduszu, Sąd Najwyższy podzielił dotychczasowe stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w postanowieniu z dnia 17 października 1996 r., KAS 2/96, OSNAPiUS Nr 10 z 1997 r., poz. 180 i wyroku z dnia 13 kwietnia 1999 r., I PKN 663/98, OSNAPiUS Nr 14 z 2000 r., poz. 534, że pracodawca nie ma takiego obowiązku. Zgodnie z treścią art. 359 § 1 kc odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej, albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu. Prawa do dochodzenia w niniejszej sprawie odsetek nie ustanawiają ani ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, ani też inne ustawy. Nie można też wywieść tego prawa z art. 5 kc lub art. 8 kc.

Sąd Najwyższy podniósł także, że w sprawie nie ma zastosowania art. 481 kc, gdyż powinność pracodawcy przekazania określonych kwot na rachunek bankowy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie jest długiem wobec tego Funduszu w rozumieniu przepisów prawa cywilnego. Środki te nie przestają być własnością pracodawcy, jest on jedynie ograniczony w możliwości dysponowania nimi.

Sąd Najwyższy stwierdził, że wobec braku dłużnika i wierzyciela w rozumieniu art. 353 § 1 kc w sprawie nie ma zastosowania art. 451 kc.

Niemożliwość postawienia związku zawodowego w pozycji wierzyciela pracodawcy w rozumieniu prawa cywilnego oznacza, że żądania wymagalnych kwot nie przekazanych w terminie przez pozwanego pracodawcę na rachunek bankowy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie przedawniają się.

W ocenie Sądu Najwyższego roszczenia o przekazanie środków na Fundusz mają charakter publiczny. W sferze publicznoprawnej przedawnienie istnieje zaś tylko wtedy, gdy konkretny przepis tak stanowi lub odsyła w kwestiach nieuregulowanych w ustawie do stosowania w tym przedmiocie np. przepisów prawa cywilnego. Żaden przepis ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych ani innej ustawy nie odnosi się do przedawnienia roszczeń o przekazanie należnych środków na Fundusz, to należy uznać, że roszczenia nie przedawniają się.

Sąd Najwyższy stwierdził, że jeżeli Sąd Apelacyjny przy ponownym rozpoznaniu sprawy ustali, że pracodawca zalegał z wpłatą na Fundusz także w okresie przed 2005 r. to należy przyjąć, że wpłaconą przez niego w okresie objętym pozwem kwotą 524.259,34 zł należy zaliczyć na poczet salda rachunku Funduszu z tego wcześniejszego okresu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398²⁰ kpc Sąd Apelacyjny, któremu sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania przez Sąd Najwyższy, jest związany wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy w tej sprawie.

Tak więc zarzuty apelacji dotyczące naruszenia prawa materialnego tj. art. 353 § 1 kc w związku z art. 10 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych; art. 359 § 1 kc w związku z art. 481 § 1 kc w związku z art. 6 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych w związku z art. 476 kc; art. 451 kc w związku z art. 6 i 11 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych w związku z art. 353 § 1 kc; art. 5 kc w związku z art. 481 § 1 kc i art. 6 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, ewentualnie art. 8 kp w związku z art. 481 § 1 kc i art. 6 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz art. 291 kp w związku z art. 476 § 1 kc i art. 118 kc zostały wyraźnie rozstrzygnięte w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego.

Dlatego też Sąd Apelacyjny podziela wykładnię prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy, że pomiędzy pracodawcą a Funduszem nie istnieje stosunek zobowiązaniowy w rozumieniu art. 353 § 1 kc, brak jest dłużnika i wierzyciela w rozumieniu tego przepisu. Nieprzekazanie określonych kwot na rachunek bankowy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie jest więc jego długiem w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego. Nie będzie więc miał tu zastosowania przepis art. 481 kc.

Zgodnie z art. 359 § 1 kc odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej, ustawy, orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu. Ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie zawiera przepisów nakładających obowiązek zapłaty odsetek za opóźnienie w przekazaniu środków pieniężnych pochodzących z odpisów na fundusz socjalny na konto bankowe tego Funduszu. Ustawa ta nie odsyła w tej kwestii także do innych ustaw, w tym do kodeksu cywilnego.

W związku z powyższym pracodawca nie ma obowiązku uiszczania odsetek od kwot nieprzekazanych w terminie na rachunek bankowy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Zasadnym okazał się zarzut dotyczący przedawnienia żądania wpłat na rachunek bankowy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. W ocenie Sądu Najwyższego roszczenia o przekazanie należnych środków na Fundusz mają charakter publiczny ponieważ związki zawodowe działają na rzecz załogi. Ich zadaniem jest organizowanie działalności socjalnej w interesie zbiorowym, dla dobra wspólnego wszystkich pracowników. Ponieważ roszczenia o przekazanie środków na Fundusz mają charakter publiczny musi istnieć przepis regulujący przedawnienie tych należności. Brak takiego przepisu w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych ani w innej ustawie odnoszącej się do tej kwestii oznacza, że roszczenia o przekazanie środków na Fundusz nie przedawniają się należało więc ustalić, czy pozwany zalegał z wpłatą na Fundusz w okresie przed 2005 r.

Powodowie dochodzili w pozwem kwotę 1.432.219,61 zł (po zmodyfikowaniu) za lata 2005, 2008 i 2009 w tym 383.070,60 zł za 2005 r., 509.272,86 zł za 2008 r. i 539.876,09 zł za 2009 r.

Pozwany złożył zestawienie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (k. 99), z którego wynika, że saldo na początek roku 2005 wynosiło 1.659.462,05 zł i jak wynika z wyjaśnień pełnomocnika pozwanego na rozprawie

apelacyjnej w dniu 22 sierpnia 2012 roku kwota ta nie została nigdy spłacona. Wobec przyznania przez pozwanego faktu zaległości sprzed 2005 r. Sąd Apelacyjny uznał za niezasadne przeprowadzanie innych dowodów w tym przedmiocie.

Wobec tego, że roszczenia funduszu się nie przedawniają, a zaległość sprzed 2005 r. wynosi 1.659.462,05 zł Sąd Apelacyjny zmienił częściowo pkt II wyroku Sądu Okręgowego przez nakazanie pozwanemu wpłacenie na rzecz Funduszu kwoty 524.259,34 zł.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację w pozostałej części tj. w zakresie żądania odsetek.

Sąd Apelacyjny zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania kasacyjnego i apelacyjnego stosownie do treści art. 100 kpc.

Powodowie zostali zwolnieni od opłaty od pozwu w kwocie 87.393 zł, od opłaty od apelacji w całości, a także od opłaty od skargi kasacyjnej.

Jedynie koszty jakie powodowie ponieśli to koszty zastępstwa procesowego. Zważyć jednak należy, że pozwany szpital jest w bardzo trudnej sytuacji finansowej, jego zadłużenie sięga ponad 30 milionów złotych i dalsze obciążenie finansowe spowoduje dalsze pogłębienie złej sytuacji szpitala. Ponadto strona pozwana poniosła również koszty zastępstwa procesowego.

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc i 385 kpc orzekł jak w sentencji.